

Leksykon wsi Gminy Dobromierz

Jugowa

Wieś Jugową, leżącą na terenie gminy Dobromierz, założono na dawnym terenie leśnym. Po raz pierwszy wspomniano ją źródłowo w 1305 r. jako Hugsdorf. Jej założycielem, czy też zasadźcą, który dokonywał lokacji na zlecenie księcia był Hugo - być może rycerz, czy też bogaty chłop, o którym niczego bliższego nie wiadomo. Inna wersja tłumaczenia nazwy miejscowości odnosi się do późniejszych czasów, gdy brzmiała ona "Hausdorf". Zgodnie z jej treścią we wsi już w najdawniejszych czasach stać miał dwór czy też obronny zameczek (w staroniemieckim "Haus").

Wieś założono na prawie frankońskim (odmiana prawa niemieckiego), a każdy z wymierzanych tu łąnów miał około 25 ha. Powierzchnia wsi wynosiła początkowo 47, 5 łąn (około 1185 ha), lecz do końca II wojny światowej spadła do 515 ha. Zgodnie z zapisami Księgi Uposażań Biskupstwa Wrocławskiego, mieszkańcy wsi zobowiązani byli do płacenia dziesięciny biskupowi w wysokości 4 grzywien od całej powierzchni wsi, zaś reszta podatku, która nie została słownie wymieniona, przypadała proboszczowi w wiosce Święc (obecnie część Dobromierza). Z informacji tej wynika jednoznacznie, iż początkowo we wsi nie istniał żaden kościół, a mieszkańcy wsi podlegali pod parafię w Dobromierzu. Do 1335 r. wybudowano jednak własną świątynię, która wspomniana została w tymże roku w spisie dziesięcinowym nuncjusza papieskiego Gallhardusa de Carceribus. Nie wiemy, kto był posiadaczem wsi w tym okresie. Wiadomo jedynie, że w 1371 r., kiedy to wymieniany jest w tej roli Nickel Oheme, Jugowa złączona była z majątkiem w Roztoce.

Już w 1393 r. część ziemi uprawnej we wsi zakupił rycerz Nickel von Schweinichen, z czasem stał się on właścicielem całej wsi. Zanim to jednak nastąpiło, na tutejszym majątku wspólnie gospodarowali przedstawiciele trzech rodzin rycerskich - von Schindel, von Oheme (Ohme, Ome) oraz von Schweinichen. W 1403 r. wieś znalazła się nawet na pewien okres w ręku rodziny von Reibnitz, właścicieli pobliskiej Roztoki. Dopiero w II poł. XV wieku wieś przeszła na własność prastarej śląskiej rodziny von Schweinichen (właściciele zamku Świny w pobliżu Bolkowa), którzy siedzieli tu do 1579 r. W tym czasie mieszkańcy wsi przyjęli wyznanie ewangelickie, a tutejszy kościół stał się świątynią luterańską (do 1653/4 r.). W 1590 r. wieś zakupił Melchior baron von Schellendorf. Osiem lat później gospodarował tu ponownie przedstawiciel rodu von Schweinichen, Burghard. Jeszcze przed wybuchem wojny trzydziestoletniej wieś przeszła na własność rodziny baronowskiej von Schweinitz

und Krain, posiadaczy pobliskiej Kłaczyny. Od I połowy XVIII wieku wieś Jugowa wchodziła w skład majoratu rodziny von Schweinitz und Krain, która w międzyczasie uzyskała tytuł hrabiowski, z siedzibą w Kłaczynie.

W 1785 r. wieś liczyła 503 mieszkańców, a na jej terenie gospodarowało 20 bogatych chłopów (kmienci), 31 zagrodników oraz 17 chałupników. Stały tu również młyn wodny i wiatrak. Prawdopodobnie to wówczas doszło do przejęcia części pól uprawnych Jugowej przez tamtejszy majątek. W rękach rodziny von Schweinitz und Krain wieś pozostawała do końca II wojny światowej, a ostatnim właścicielem majątku był Friedrich hrabia von Schweinitz und Krain, baron von Kauder, rotmistrz poza służbą. Dominium składało się z dobra rycerskiego i tzw. folwarku lennego. Powierzchnia majątku wynosiła w 1937 r. 271 ha, z czego 195 ha zajmowały pola uprawne, 15 ha łąki, 25 ha pastwiska, 29 ha tereny leśne oraz 7 ha zabudowania gospodarcze. Pałac w Jugowej, otoczony wspaniałym parkiem, który w okresie średniowiecza był małą rezydencją rycerską, przebudowano i rozbudowano w 1873 r.

W maju 1945 r. został on splądrowany, a następnie spalony przez żołnierzy sowieckich. Zniszczeniu uległy pokaźne i niezmiernie cenne zbiory: liczne dzieła sztuki (głównie dzieła malarskie), dokumenty sięgające wstecz do czasów średniowiecza oraz olbrzymia biblioteka (liczne manuskrypty i starodruki). Z ciekawostek związanych z wioską warto wspomnieć, iż tutejsza społeczność ewangelicka była podzielona i przed zakończeniem II wojny światowej wchodziła ona w skład dwóch osobnych parafii - mieszkańcy Jugowej Dolnej należeli do parafii w Roztoce, zaś Jugowej Górnej - do parafii w Dobromierzu. W 1939 r. wieś liczyła 612 mieszkańców, zaś obecnie mieszkają tu 433 osoby. Pierwszą polską nazwą miejscowości po II wojnie światowej była Domaniewice, którą zamieniono w 1948 r. na Jugową.

Tomasz Niesiecki